

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران

مدرسه علمیه فاطمه الزهرا (س)

اسلام آبادغرب

فراخوان مسابقه رشد ۶

موضوع:

نقش مادر در تربیت فرزندان از منظر آیات و روایات

استاد راهنما:

سرکار خانم فتاحی

نام گروه:

مأنده

دبیر گروه:

فاطمه آجودانی

زمان ارائه:

پائیز ۹۶

تقديم به :

ساحت ملكوتى و نورانى آقا على بن موسى
الرضا (ع) و شهيدان مدافع حرم كه جان خود
را در راه حفظ حريم ولايت و آسايش و آرامش
ما فدا كردند و با اين كار به همگان درس
آزادگى و شجاعت آموختند.

چکیده

زن در اسلام جایگاه والایی دارد که آیات و روایات متعددی این ادعا را اثبات کرده اند. ولی برخی از زنان متأسفانه مقام خود را پایین گرفته و به آن اهمیتی نمی دهند و به جای اینکه به وظیفه مادری بپردازند خود را مشغول مسائل بیهوده می کنند در صورتی که خداوند فرزند را امانت خویش می داند و زن مؤلف است به عنوان یک مادر خیانت در این امانت نکرده و آن را به نحو احسن همان گونه که خداوند از او می خواهد، تربیت کند. البته آنچه مدنظر ما است تعلیم تربیت غیررسمی است یعنی آنچه که مادر در ارتباطات وسیعی که با فرزند خود دارد بر وی اعمال می کند. تحقیقات نشان می دهد بسیاری از افرادی که در بزرگسالی نسبت به عبادات و معنویت گرایش کمتری دارند، ذاتاً بی اعتقاد به دین و تکالیف دینی نیستند، بلکه عواملی چون بی توجهی و عدم تقید والدین نسبت به انجام به موقع تکالیف عبادی در فقدان تمایلات فرزندان نقش بسزایی دارند. اگرچه پدر و مادر هر کدام به نوبه خود در تربیت صحیح فرزند نقش دارند اما نقش مادر پررنگ تر است چرا که بیش از پدر مرتبط با فرزند می باشد. آنچه که باید بیش از پیش مدنظر قرار گیرد، اخلاق و رفتار مادر است چرا که کودک در رفتار، او را شاهد و نمونه قرار داده و مفاهیم اخلاقی و مذهبی را از او می گیرد. در تربیت دینی و اسلامی پرهیزکاری رأس هر امر، افضل اعمال و مورد توجه خداست. مهم این است که مادر در مسیر تقوای الهی باشد و تربیتش را بر اساس پرهیز از گناه و عبادت خداوند متعال قرار دهد؛ بنابراین اخلاق و تقوای مادر در تربیت دینی فرزند بسیار تأثیرگذار است. البته توجه به مسائلی همچون دوران بارداری، شیردهی و همچنین تغذیه حلال و مناسب مادر و فرزندش مهم است و تربیت فرزند از همان دوران کودکی و طفولیت آغاز می شود.

بنابراین میزان تأثیر مادر در تربیت صحیح و دینی و معنوی فرزند و راهکارهای تربیت دینی از قبیل آموزش، تشویق، تنبیه، تلقین، تمرین و تداوم، موعظه، الگودهی، خطاپوشی و ... مهم می باشد. با توجه به اینکه ارتباط مناسب بین مادر و فرزند از نظر اسلام و تربیت دینی فرزند از جمله سؤالات هر مادری است، سؤال اصلی این پژوهش نیز همین موضوع می باشد و سعی شده در آن به نقش مادر در تربیت دینی کودک از منظر آیات و روایات، اصول و روش ها، عوامل مؤثر بر تربیت دینی و مراحل مؤثر بر آن اشاره گردد. امید است مورد استفاده قرار گیرد.

کلمات کلیدی: مادر، فرزند، آیات و روایات، تربیت

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱	فصل اول: کلیات و مفهوم شناسی
۲	نوشتار اول: کلیات
۳	۱- بیان مسئله
۴	۲- اهمیت و ضرورت تحقیق
۴	۳- پیشینه تحقیق
۵	۴- سؤالات فرعی:
۵	۵- فرضیه های تحقیق:
۵	۶- اهداف و دستاوردهای مورد انتظار از تحقیق
۷	نوشتار دوم: مفهوم شناسی
۸	مفهوم خانواده
۸	مفهوم تربیت
۸	مفهوم تربیت دینی
۱۰	مفهوم دین
۱۳	اهمیت شناخت مسائل مختلف تربیت دینی توسط مادر
۱۳	فصل دوم: مادر و تاثیر او بر فرزندان قبل و بعد از تولد
۱۵	دوران قبل از تولد
۱۶	دوران قبل از بارداری و حین بارداری:
۲۵	دوران بعد از تولد:
۴۵	نقش رفتاری مادر در تربیت دینی کودک
۵۰	فصل سوم: اقسام شیوه های تربیت فرزندان توسط مادر
۵۲	ابعاد تربیت
۵۳	شیوه های تربیتی توسط مادر به صورت مستقیم
۵۳	۱. ضرورت استمرار نقش های گذشته
۵۴	۲. جداسازی بستر خواب فرزندان
۵۵	۳. کمک به دوست یابی
۵۶	۴. عمل به دستورهای دینی

۵۷	۵. هماهنگ بودن دستورهای مادر با دیگر مربیان
۵۸	۶. قابل فهم بودن دستورهای مادر برای فرزند
۵۸	۷. هماهنگی گفتار و رفتار مادر
۵۹	۸. انعطاف مادر در تربیت دینی
۶۰	۹. حفظ پیوند عاطفی میان مادر و فرزند
۶۱	۱۰. مشورت با جوان
۶۲	۱۱. شناسایی همسر مناسب برای جوان
۶۳	۱۲. تقویت دین‌باوری جوان
۶۳	شیوه های تربیتی توسط مادر به صورت غیر مستقیم
۷۰	درک ذهن و ضمیر جوان - انعطاف - صبوری
۷۷	نتیجه:
۷۹	فهرست منابع:

نتیجه:

زن در اسلام جایگاه والایی دارد که آیات و روایات متعددی این ادعا را اثبات کرده اند. ولی برخی از زنان متأسفانه مقام خود را پایین گرفته و به آن اهمیتی نمی دهند و به جای اینکه به وظیفه مادری بپردازند خود را مشغول مسائل بیهوده می کنند در صورتی که خداوند فرزند را امانت خویش می داند و زن مؤظف است به عنوان یک مادر خیانت در این امانت نکرده و آن را به نحو احسن همان گونه که خداوند از او می خواهد، تربیت کند. برای اینکه این هدف محقق شود باید مراقبت از نفس صورت بگیرد که نیازمند پرهیز از گناه و پلیدی است. کوچکترین اعمال مادر در تربیت فرزندش چه قبل از بارداری، چه در حین بارداری و چه بعد از تولد فرزند در او اثر بسزایی دارد و همین امر موجب شده که امام خمینی (ره) می گوید: زن مربی انسان است و این گفته که از دامن زن مرد به معراج می رود الحق و الانصاف بجاست.

اما متأسفانه برخی مادران تنها به رشد جسمی کودک اهدت می دهند و برای رشد روحی و روانی فرزندشان نه تلاشی می کنند و نه به دنبال جمع آوری و کسب اطلاعات در این باره هستند در واقع علم مادران و شاید گفته شود جامعه نسبت به اهمیت این مطلب بسیار اندک است در صورتی که منابع علمی بسیاری وجود دارد که به مادران ناآگاه این سرزمین کمک می کند تا پاسخ پرسش های خود را پیدا کرده اعمال کنند. و اگر این جریان ناآگاهی به همین صورت ادامه پیدا کند به جز برخی مادران مسئولیت پذیر سایر آنها فرزندانی خواهند داشت که نه تنها نفعی برای جامعه خویش ندارند چه بسا مضر نیز واقع شوند. در صورتی که جامعه به افرادی نیاز دارد که بتواند از آنها جهت رشد و ارتقاء فرهنگی و معنوی خود استفاده کرده و به آنها از این بابت افتخار کند. خداوند متعال انسان را به گونه ای خلق کرده که تأثیر پذیری بسیاری در دوران کودکی دارد و بهترین زمان برای تربیت فرزند دوران کودکی است و در انجام این مهم نباید تأخیر و تردید در دل راه داد. کودک در اکثر حالات از مادر خود الگوبری می کند.

آنچه گذشت برای خوانندگان این قضیه را به طور مسلم تایید کرد که تربیت غیرمستقیم بر تربیت فرزندان بسیار رجحان دارد و آنچه که ما به عنوان صحبت و سخنرانی برای کودکان و نوجوانان ایراد می کنیم هرگز نمی تواند به اندازه ی شیوه های تربیتی غیرمستقیم و غیرکلامی موثر و پایدار باشد.

به عبارت دیگر آنچه از راه گوش به کودکان و نوجوانان منتقل می شود نه آن قدر که ما به آن بها می دهیم ماندگار است و نه تاثیر گذار. بلکه آنچه از راه احساس، عاطفه، چشم و رفتار به کودکان و نوجوانان منتقل می شود پایه و اساس اصلی و صحیح تربیت است. آنچه که از طریق فعالیتهای غیرمستقیمی مثل نمایش، قصه و ... به کودک منتقل می شود تاثیر تربیتی بیشتری از نصیحت و سخنرانی دارند.

و نکته ی مهم دیگری که نباید از ذهن دور داشت این است که برقراری ارتباط عاطفی و صمیمی عمیق با کودک تنها راه رسیدن به قلب کودک است و زمانی که قلب کودک را فتح کردیم و او ما را پذیرفت تربیت ما را هم خواهد پذیرفت.

در نتیجه وظیفه مادر این است که اولاً تربیت فرزند را مهم و ضروری بدانند ، ثانیاً برای تحقق آن بکوشند و ثالثاً از روش های تربیتی آگاهی داشته و به آنها بطور دقیق عمل کند.

فهرست منابع:

* قرآن کریم.

* نهج البلاغه، ترجمه: محمد دشتی، قم، مؤسسه امیرالمؤمنین، ۱۳۷۸.

* نهج الفصاحه، مترجم: ابوالقاسم پاینده، انتشارات بدرقه جاویدان، تهران، چ ۶، ۱۳۸۵

۱- آملی، سید حیدر، تفسیر المحيط الاعظم، تصحیح: سید محسن تبریزی، تهران، وزارت ارشاد و فرهنگ اسلامی، بی تا.

۲- احمدی، احمد، روان شناسی نوجوانان و جوانان، اصفهان، انتشارات مشعل، ۱۳۷۳.

۳- امینی، ابراهیم، تربیت، قم، سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۲.

۴- بنت الشاطی، آمنه مادر محمد، ترجمه: حسین اژدری آزاد، تهران، کتاب فروشی آتروپارت، بی تا.

۵- بن حجاج، مسلم، صحیح مسلم، بیروت، مؤسسه عزالدین، ۱۴۰۷ ق.ه.

۶- پیازه، ژان، زندگی و پرورش کودک، ترجمه: عنایت الله شکیباپور، تهران، انتشارات نیما، ۱۳۶۶.

۷- تمیمی آمدی، عبدالواحد، غرر الحکم و دررالکلم، مصر، بی تا، ۱۳۳۱، ه. ق.

۸- جمعی از پژوهشگران، گلشن ابرار، قم، نشر معروف، ۱۳۷۹.

۹- حرانی، ابن شعبه، تحف العقول عن آل الرسول، تهران، مکتبه الصدوق، ۱۳۷۶ ه. ق.

۱۰- حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، بیروت، دار احیاء التراث العربی، ۱۴۱۲ ه. ق.

۱۱- حسینی دشتی، مصطفی، معارف و معاریف، صدر، ۱۳۷۶.

۱۲- حسینی زاده، سیدعلی، سیره تربیتی پیامبر و اهل بیت علیهم السلام، قم، پژوهشکده حوزه و دانشگاه، ۱۳۸۰.

۱۳- حیدری، علی محمد، والدین و فرزندان، چاپ اول، نشر مهدی نراقی، ۱۳۸۳.

- ۱۴- دشتی، محمد، مسئولیت تربیت، قم، مؤسسه تحقیقاتی امیرالمؤمنین، چاپ نهم، ۱۳۸۱.
- ۱۵- سید محمدی، یحیی، روان‌شناسی یادگیری، تهران، نشر روان، ۱۳۸۲.
- ۱۶- شعاری‌نژاد، علی‌اکبر، روان‌شناسی رشد، تهران، انتشارات اطلاعات، ۱۳۷۲.
- ۱۷- شیوه‌های صحیح امر به معروف و نهی از منکر، قم، سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۶۹.
- ۱۸- طباطبایی، سید محمدحسین، المیزان، ترجمه: محمدباقر موسوی همدانی، قم، دفتر انتشارات اسلامی، بی‌تا.
- ۱۹- _____، خلاصه تعالیم اسلام، به کوشش: داود الهامی، تهران، انتشارات کعبه، ۱۳۶۲.
- ۲۰- عطاران، محمد، آرای مربیان بزرگ مسلمان، تهران، وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۷۱.
- ۲۱- فلسفی، محمدتقی، گفتار فلسفی جوان، تهران، هیئت نشر معارف اسلامی، ۱۳۴۴.
- ۲۲- قربانی، زین‌العابدین، اخلاق تعلیم و تربیت، قم، انصاریان، ۱۳۷۴.
- ۲۳- قمی، شیخ عباس، سفینه البحار، تهران، دارالاسوه، چاپ دوم، ۱۴۱۶ ه. ق.
- ۲۴- _____، منتهی الآمال، مشهد، انتشارات هاتف، ۱۳۸۱.
- ۲۵- کریمی‌نیا، محمدعلی، الگوهای تربیت اجتماعی، بی‌جا، پیام مهدی، ۱۳۷۷.
- ۲۶- کلینی، محمد، فروع کافی، بیروت، دارالاضواء، ۱۴۱۳ ه. ق.
- ۲۷- متقی، علی بن حسم‌الدین، کنز العمال، بیروت، مؤسسه الرساله، ۱۴۱۳ ه. ق.
- ۲۸- مجلسی، محمدباقر، حلیه المتقین، قم، انتشارات عصر ظهور، ۱۳۸۱.
- ۲۹- _____، بحار الانوار، بیروت، ۱۴۰۵ ه. ق.
- ۳۰- مجلسی، محمدتقی، روضه المتقین، قم، بنیاد فرهنگ اسلامی حاج محمدحسین کوشان‌پور، بی‌تا.

۳۱- محدثی، جواد، حقوق فرزندان در مکتب اهل بیت علیهم السلام، قم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶.

۳۲- محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، قم، دارالحديث، ۱۳۷۹.

۳۳- مسعود بن عیسی، مجموعه ورام، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۶ ه. ق.

۳۴- مکارم شیرازی، ناصر، اخلاق در قرآن، قم، مدرسه علی بن ابی طالب علیه السلام، ۱۳۷۷.

۳۵- _____، تفسیر نمونه، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۳.

۳۶- نراقی، ملا احمد، معراج السعاده، قم، انتشارات کشف الغطاء، ۱۳۸۲.

۳۷- نوری، حسین بن محمد تقی، مستدرک الوسائل، تحقیق: مؤسسه آل البيت، قم، آل البيت، ۱۴۰۵ ه. ق.